

Erfgoedrapport Breda 179

Breda J.F. Kennedylaan

Archeologische Begeleiding 2014 en 2015

L. de Jonge MA

Gemeente Breda

COLOFON

Titel: J.F. Kennedylaan
Erfgoedrapport Breda 179

Auteurs: L. de Jonge MA
Kaarten: dr. M.L. Craane en L. de Jonge MA
Eindredactie en autorisatie: drs. F.J.C. Peters

Veldwerk en uitwerking: drs. J.H. Nollen en L. de Jonge MA, J.S. Harmanus
Senior archeoloog: drs. J.H. Nollen

ISSN: 2210-9552

© Gemeente Breda, 2016

Gemeente Breda

Directie Ontwikkeling
Afdeling Ruimte
Postbus 90156
4800 RH Breda

Breda
J.F. Kennedylaan
Archeologische
Begeleiding

Samenvatting

Naar aanleiding van graafwerkzaamheden ten behoeve van de omlegging en vervanging van een waterleiding heeft er in november 2014 een Archeologische Begeleiding (AB) plaatsgevonden. Tijdens de werkzaamheden werd muurwerk in de bodem aangetroffen en zijn archeologen van de gemeente Breda ingezet voor documentatie van de resten en begeleiding van de overige werkzaamheden. De AB heeft sporen en vondsten daterend van de late middeleeuwen B - de nieuwe tijd B opgeleverd. Er is een gemetselde goot aangetroffen, die dateert in de late 19de eeuw en onder de voormalige Zwaanstraat heeft gelegen. Naast en onder deze goot lag een gemetseld fundament, dat vermoedelijk onderdeel heeft uitgemaakt van de Doelbrug, die over het water van de Oude Vest heeft gelopen tot 1877.

In opdracht van de Directie Beheer / Afdeling Uitvoering van de gemeente Breda heeft in januari 2015 een Archeologische Begeleiding (AB) plaatsgevonden tijdens werkzaamheden ten behoeve van de vernieuwing van een plantvak in het Valkenberg park. Tijdens de AB zijn geen archeologische sporen aangetroffen. De bodem bleek tot 50 - 70 centimeter onder maaiveld al eerder omgezet te zijn.

Inhoudsopgave

1 inleiding-	11
2 ligging en aard van het terrein-	13
3 landschappelijke gegevens en historische context-	15
4 archeologische achtergronden-	19
5 doelstelling-	21
6 werkwijze en resultaten-	23
7 conclusie en aanbeveling-	29
8 literatuur-	33
Bijlage 1: onderzoeksthema's en vraagstellingen-	35
Bijlage 2: sporenlijst-	38
Bijlage 3: vondstenlijst-	39
Bijlage 4 aardewerkdeterminatietabel-	42
Bijlage 5: boorformulier-	43
Bijlage 6: allesporenkaarten-	44

1

INLEIDING

In opdracht van de gemeente Breda heeft de Afdeling Ruimte van de gemeente Breda in 2014 en 2015 een Archeologische Begeleiding uitgevoerd in het Valkenberg park aan de J.F. Kennedylaan te Breda. Aanleiding voor het onderzoek waren werkzaamheden aan de waterleiding en het vernieuwen van een plantvak waarbij bodemversturende werkzaamheden plaatsvonden.

De Archeologische Begeleiding onder het protocol proefsleuven heeft tot doel het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde verwachting zoals deze is aangegeven op de beleidskaart. Daarbij dient voldoende inzicht te worden gegeven in de inhoudelijke en fysieke kwaliteit van de mogelijk aanwezige bewoningssporen op de betreffende locatie (aard, ouderdom, omvang, gaafheid, conservering) teneinde tot een waardestelling te kunnen komen.¹

Administratieve gegevens

Provincie Noord Brabant

Gemeente Breda

Plaats Breda

Toponiem J.F. Kennedylaan

Objectcode BR-397-14 en BR-397-15

Centrumcoördinaten BR-397-14 112.941 / 400.333

Centrumcoördinaten BR-397-15 112.917 / 400.369

Kaartblad 44 D

Onderzoeksmeldingsnummer 64292 en 65268

Opdrachtgever Gemeente Breda

Bevoegd gezag Gemeente Breda

Uitvoerder Gemeente Breda, Afdeling Ruimte

Sr. Archeoloog drs. J.H. Nollen en L. de Jonge MA

Veldmedewerker J.S. Harmanus

LIGGING EN AARD VAN HET TERREIN

De plangebieden zijn gelegen in het zuidoostelijke deel van het park Valkenberg, aan de J.F. Kennedylan. De gebieden maken onderdeel uit van het perceel BDA00 B 8612 en betreffen een grasveld aan de rand van het park en een plantvak. Tijdens de Archeologische Begeleiding in 2014 is een sleuf van acht vierkante meter ontgraven ten behoeve van de omlegging en vervanging van een waterleiding. In 2015 is het verwijderen van bosschages en het omploegen van de bodem ter hoogte van een plantvak archeologisch begeleid. Het plantvak heeft een oppervlakte van circa 680 vierkante meter.

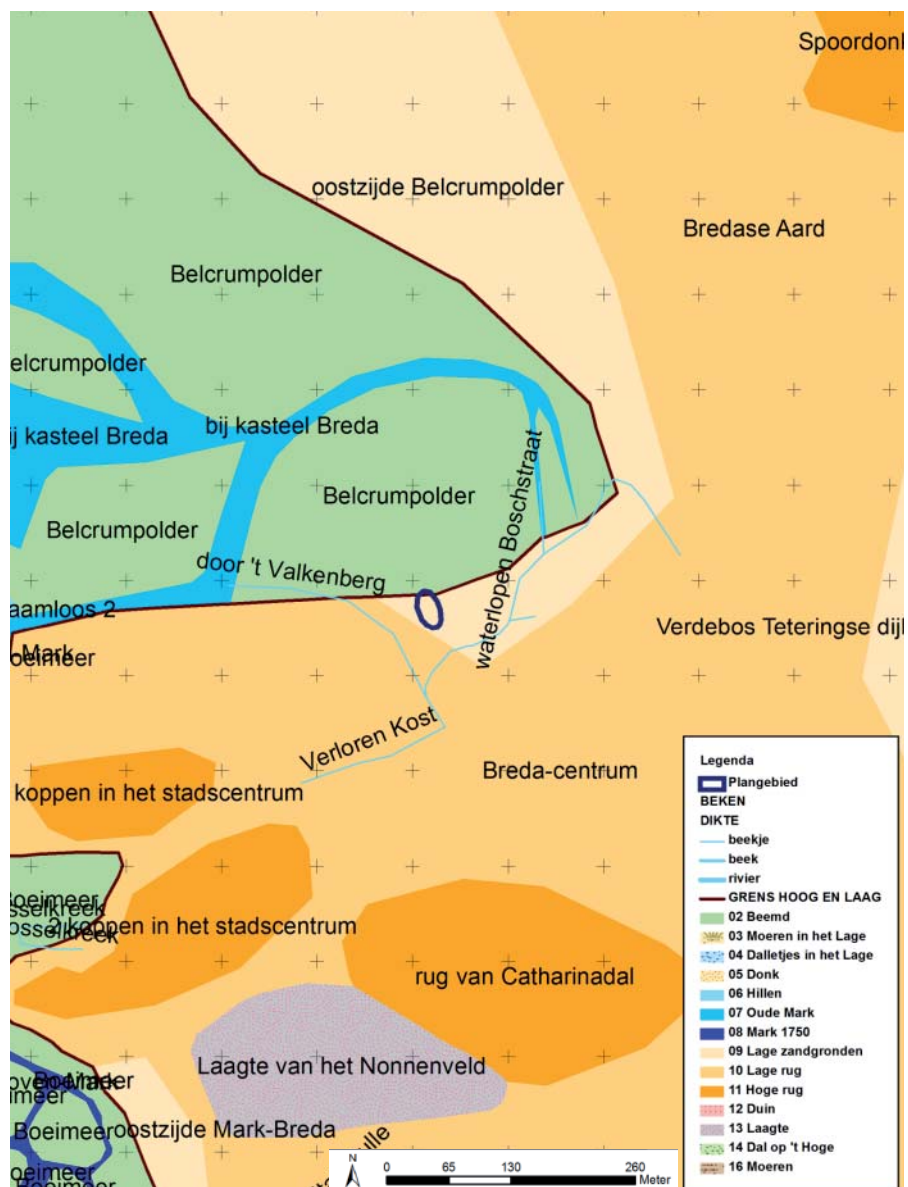

Afb. 1.
Plangebied BR-397-14
J.F. Kennedylaan op topo-
grafische ondergrond

3

LANDSCHAPPELIJKE GEGEVENS EN HISTORISCHE CONTEXT

Op de geomorfologische kaart, de bodemkaart en de grondwatertrappenkaart zijn de plangebieden niet gekarteerd omdat deze gelegen zijn binnen de bebouwde kom van de gemeente Breda. Leenders (2006) heeft het fysisch landschap ter plaatse wel gekarteerd. De plangebieden zijn gesitueerd op de lage zandgronden aan de oostzijde van de Belcrumpolder, in de overgangszone tussen de beemden van de Belcrumpolder in het noorden en de lage dekzandrug van Breda-Centrum in het zuiden.

Afb. 3.
Fysisch landschap en
thema infrastructuur
volgens Leenders (2006)
in de omgeving van het
plangebied.

Beide plangebieden liggen ter hoogte van de voormalige Doelstraat, later het Zwaanstraatje genoemd. Deze straat heeft een middeleeuwse oorsprong en vormde de toegangsweg van de Boschstraat naar de buiten de stadsgracht gelegen schuttersdoelen (oefenterrein van de boogschutters).² Rond 1957 zijn bij de aanleg van de J.F. Kennedylaan ter plaatse alle sporen van het Zwaanstraatje verdwenen.

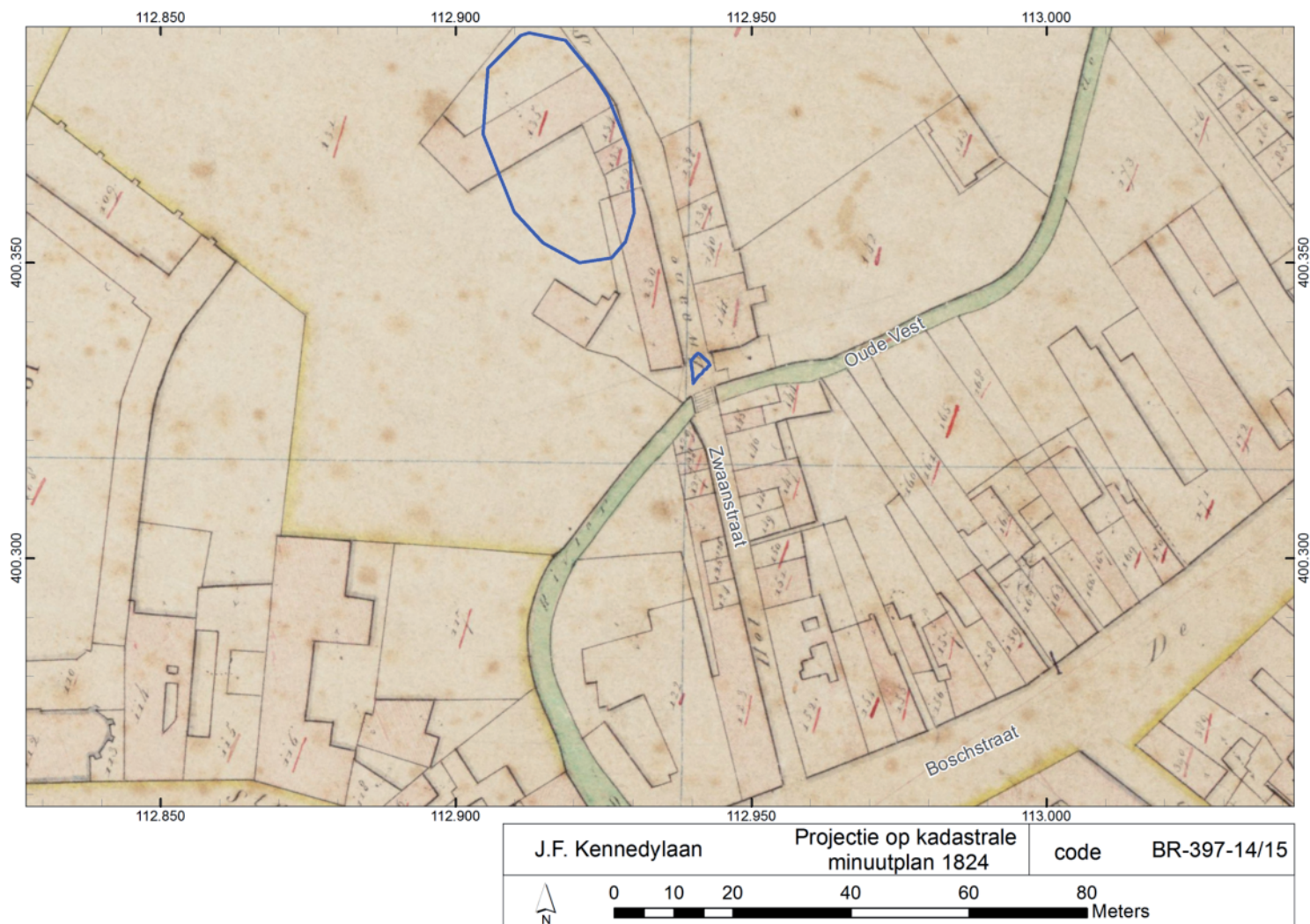
In de Zwaanstraat lag een brug, die over de stadsgracht Oude Vest ging. Deze brug is waarschijnlijk gemaakt in 1563, wanneer het water door de Zwaanstraat wordt gegraven.³ Van Goor noemt deze brug in 1744 de Doelbrug.⁴ Vanaf 1854 wordt de Oude Vest gedempt en wordt er tegen de zuidzijde een riool aangelegd. Het deel ter hoogte van de J.F. Kennedylaan wordt in 1877 gedempt, en ook hier wordt de Oude Vest overkluisd met een tongewelf: het Oude Vest-riool. Dit riool is tot op heden nog in gebruik.

Het plangebied van 2014 ligt net ten noorden van deze brug, die tot 1877 over de Oude Vest heen ging. Het plantvak ligt ter hoogte van bebouwing aan het Zwaanstraatje, zoals staat weergegeven op de kadastrale minuut van 1824. De bebouwing aan het begin van het Zwaanstraatje dateert waarschijnlijk uit de middeleeuwen maar de bebouwing verderop (noordelijker) in de straat is waarschijnlijk recenter.

Op circa 50 meter ten zuidwesten van de plangebieden liep de middeleeuwse stadsomwalling van Breda. Een deel van de bijbehorende gracht bestond nog tijdens de aanleg van de eerste vesting van Breda in 1531 door Hendrik van Nassau. Het plangebied is gelegen binnen de vrijheid van Breda zoals deze in 1597 bestond.

Afb. 4.
Uitsnede van de riool-
kaart Breda van Cuijpers
uit 1863.

Afb. 5.
Projectie van de plangebieden (blauw) op het kadastrale minuutplan 1824.

4

ARCHEOLOGISCHE ACHTERGRONDEN

In afbeelding 4 zijn de archeologische onderzoeken, waarnemingen, vondstmeldingen en monumenten in de omgeving van het plangebied weergegeven volgens Archis2. De vierkante meldingen zijn administratieve meldingen en de locatie daarvan is mogelijk niet correct.

Het plangebied is gelegen binnen de oude stadskern van Breda dat is aangemerkt als terrein van hoge archeologische waarde (monumentnummer 16798, CMA-nr. 44D-008).

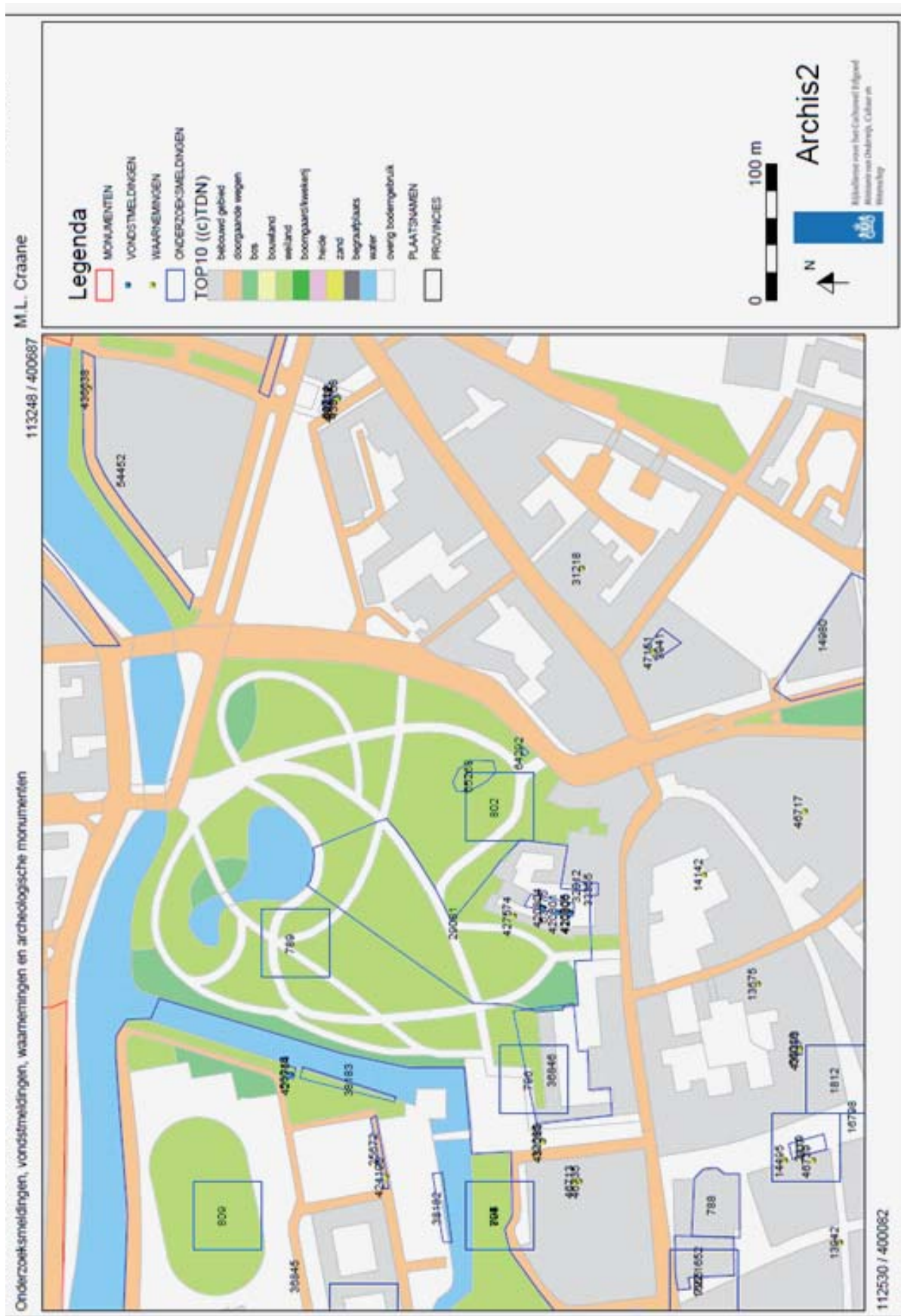
Op circa 50 meter ten zuiden van het plangebied zijn bij een proefsleuven onderzoek (onderzoeksmelding 802, BR-029-95) fragmenten van een muurtoren van de middeleeuwse stadsmuur aangetroffen.

Op circa 200 meter ten westen van het plangebied zijn tijdens de opgravingen in het Valkenberg (onderzoeksmelding 789, BR-047-95; onderzoeksmelding 796, BR-047-95), onder andere sporen van het oude begijnhof aangetroffen. Daarnaast zijn sporen van een gracht aangetroffen die mogelijk het hof Valkenberg heeft begrensd.

Ten zuidoosten van het plangebied zijn ter hoogte van het huidige begijnhof een aantal onderzoeken uitgevoerd. Hierbij zijn verschillende oudere fases en voorlopers van het begijnhof aangetroffen (onderzoeksmelding 32012, BR-038-08; onderzoeksmelding 33355, BR-038-09; BR-016-79 en BR-016-82; onderzoeksmelding 53715, BR-038-12).

Op circa 40 meter ten zuiden van de plangebieden heeft in 1988 een opgraving plaatsgevonden, ter hoogte van twee percelen aan weerszijden van de voormalige Zwaanstraat. De oudste bewoningssporen zijn aan de westzijde van de Zwaanstraat gevonden in de vorm van paalsporen, afvalkuiltjes en greppeltjes. Mogelijk was er in de dertiende eeuw hier al houtbouw aanwezig. In de veertiende eeuw werd het terrein door brede greppels omgeven, evenwijdig lopend aan de Boschstraat, Doelsteeg en de stadsgracht. De Doelsteeg lijkt in deze periode al te functioneren als doorgaande weg. Aan beide zijden zijn sloten terug te vinden.

Aan de oostzijde van de Doelsteeg leek eenzelfde opbouw te bestaan: in eerste instantie smalle greppels haaks op de Boschstraat en enkele paalsporen. In de late veertiende - vroege vijftiende eeuw werd het terrein opgehoogd en verscheen er een stenen gebouw. De twee zijgevels werden teruggevonden. Dit gebouw werd later aangeduid als De Zwaan. Van de Doelsteeg zelf kon een grote reeks van straatniveaus worden waargenomen.⁵

Afb. 6.
Onderzoeksmeldingen, waarnemingen en vondstmeldingen in de omgeving van het plangebied zoals vermeld in Archis2.

5

DOELSTELLING

5.1 Doelstelling

De archeologische begeleiding onder het protocol proefsleuven heeft tot doel het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde verwachting zoals deze is aangegeven op de beleidskaart. Daarbij dient voldoende inzicht te worden gegeven in de inhoudelijke en fysieke kwaliteit van de mogelijk aanwezige bewoningssporen op de betreffende locatie (aard, ouderdom, omvang, gaafheid, conservering) teneinde tot een waardestelling te kunnen komen.

5.2 Vraagstelling

In de omgeving van Breda kunnen archeologische sporen en vondsten worden aangetroffen uit het paleolithicum tot en met het neolithicum, maar deze worden niet op grote schaal aangetroffen. Archeologisch onderzoek in de nabije omgeving heeft uitgewezen dat het dekzandlandschap van Breda-West vanaf de bronstijd (circa 2000 v.Chr.) vrij intensief bewoond is geweest. Hierbij is tevens een nieuw beeld ontstaan van de bewoning in de ijzertijd (500 v. Chr. tot begin van de jaartelling), Romeinse tijd (begin van de jaartelling tot circa 400 na Chr.) en vroege middeleeuwen (450-1050 na Chr.). Achterliggend doel van het onderzoek is het zo compleet mogelijk onderzoeken van enkele dekzandruggen in het landschap waardoor een duidelijk beeld gevormd kan worden van de bewoningsgeschiedenis, de ontwikkeling van de bewoning in de regio en het gebruik van de ruimte in al zijn aspecten op deze landschappelijke eenheden.

In de late middeleeuwen en nieuwe tijd neemt de hoeveelheid activiteiten – en de archeologische overblijfselen daarvan – toe. Voor de gemeente Breda zijn naast de sporen uit de bronstijd tot en met de vroege middeleeuwen ook de sporen uit de late middeleeuwen (de periode van stadsontwikkeling), de sporen verbonden aan de Nassaus en de sporen uit de Tachtigjarige oorlog van groot belang.

Ook onderwerpen uit meer recente perioden kunnen voor de geschiedenis en voor het verhaal van de stad Breda aanleiding zijn een archeologisch (voor)onderzoek te laten uitvoeren.

In het noorden en noordwesten van Breda bevindt zich een lager gelegen en nat gebied. Het betreft een paleolandschap waar overstromingen en veengroei (afzettingen van Duinkerken, Walcheren laagpakket) een belangrijke rol spelen.

Het landschap waarin de mensen gedurende de bewoningsperiode woonden is op diverse wijzen ingericht en gebruikt. De nalatenschap van deze inrichting en het gebruik daarvan geeft ons weer de mogelijkheid inzicht te krijgen in het leef- en denkpatroon van de bewoners gedurende de late prehistorie en de middeleeuwen. De vraagstellingen bij dit thema beslaan een breed geheel, van nederzetting tot begravingen. Het doel is een beeld te creëren van het leven in de regio Breda. De aandacht bij het onderzoek naar het natuurlijke landschap is met name gericht op de niet door de mens beïnvloede omgeving c.q. die aspecten van de natuur die uiteindelijk het menselijk handelen hebben beïnvloed. Bij dit onderzoeksthema staat de ontstaanswijze van het gebied centraal. Er kan namelijk naast de landschappelijke ligging van de vindplaatsen ook een beeld verkregen worden van de ruimere regio.

In het PvE 2015-09 zijn de volgende gebiedsspecifieke onderzoeksvragen geformuleerd, die aan de hand van de resultaten van de Archeologische Begeleiding beantwoord zouden moeten kunnen worden.

- Zijn er sporen van de bebouwing langs het Zwaanstraatje aanwezig in het plangebied?
- Zijn er sporen van het Zwaanstraatje aanwezig in het plangebied?
- Zijn er sporen die behoren bij de middeleeuwse omwalling van Breda aanwezig in het plangebied?
- Hoe is de bodemopbouw in het gebied (tevens eventueel door middel van boringen in kaart te brengen)?
- Zijn er sporen uit het paleolithicum/mesolithicum aanwezig?
- Zijn er sporen uit (het neolithicum,) de bronstijd, ijzertijd of Romeinse tijd aanwezig?
- Zijn er sporen van ontginning aanwezig?
- Is er sprake van een esdek en wat is de ontwikkeling en datering hiervan?
- Zijn er sporen die wijzen op middeleeuwse oorsprong van de bewoning?
- Zijn er sporen van oudere infrastructuur aanwezig?
- Is er bebouwing aanwezig?
- Zijn er aanwijzingen voor activiteiten uit de Spaanse tijd? Zijn er sporen van een legerkamp, of omwalling?
- Zijn er nog andere (bewonings)sporen?
- Wat is de aard, omvang (begrenzing vaststellen), datering, context, gaafheid, kwaliteit van de aangetroffen sporen?
- Wat is de waarde van de aangetroffen sporen?

Naast deze onderzoeksvragen worden er in het PvE ook nog een aantal onderzoeksthema's en vraagstellingen vermeld die vanuit het totale archeologisch onderzoek in Breda-West zijn vertaald. In dit rapport staan deze weergegeven in bijlage 1. Indien deze relevant zijn voor de resultaten van dit onderzoek zal op deze vragen worden ingegaan in hoofdstuk 7.

6

WERKWIJZE EN RESULTATEN

In november 2014 hebben graafwerkzaamheden plaatsgevonden ten behoeve van de omlegging en vervanging van een waterleiding. Tijdens de werkzaamheden werd muurwerk in de bodem aangetroffen en zijn archeologen van de gemeente Breda ingezet voor documentatie van de resten en begeleiding van de overige werkzaamheden. De geplande locatie van de nieuwe waterleiding zou precies door het muurwerk heen gaan. In overleg met de uitvoerders en opdrachtgever van de gemeente Breda, is besloten om het muurwerk te behouden en de waterleiding er langs te leggen.

In totaal is er een sleuf van acht vierkante meter aangelegd op een diepte van ruim twee meter onder maaiveld. Het vlak en de sporen zijn gefotografeerd. Alle sporen zijn ingemeten aan de hand van vaste punten en gedocumenteerd. Er is een profiel afgestoken en gedocumenteerd. Tijdens het onderzoek is gewerkt conform KNA 3.3.

In februari 2015 hebben werkzaamheden plaatsgevonden ten behoeve van de vernieuwing van een plantvak. Hierbij heeft een minigraver met puinbak struiken verwijderd en de bodem 50 tot 70 centimeter onder maaiveld omgespit. Deze werkzaamheden zijn uitgevoerd onder archeologische begeleiding, waarbij de werkzaamheden zijn gefotografeerd en vondsten zijn verzameld. Tijdens het onderzoek is gewerkt conform het Programma van Eisen (2015-09) en de KNA 3.3.

6.1 Resultaten

BR-397-14 J.F. Kennedylaan

Bodemopbouw

Tijdens de Archeologische Begeleiding is één profiel (P 1) gedocumenteerd en er is een boring gezet om de bodemopbouw in kaart te brengen. In profiel 1 is geen natuurlijke bodem waargenomen, maar alleen antropogene lagen en sporen. Deze worden onder het kopje 'Overige sporen' beschreven.

In de boring zijn wel natuurlijke lagen waargenomen. De boring is gezet in het vlak van de put op een niveau van 1,29 m + NAP, dat is 165 centimeter onder maaiveld. Tot een diepte van 0,84 m + NAP is er sprake van een antropogeen pakket S 003, dat hieronder wordt besproken. Onder de laag S 003 bevindt zich een lichtgrijs geel matig siltige zandlaag, het natuurlijke dekzand. De top van deze dekzandlaag zal niet meer intact zijn, maar is verstoord door menselijke activiteiten. Onder het dekzand zijn nog twee kleilagen onderscheiden. In bijlage 5 is het boorformulier bijgesloten.

Gemetselde waterafvoer

Spoornummer 001 is uitgedeeld aan een gemetseld gootje. Het gootje bevindt zich op circa 80 centimeter onder maaiveld (2,14 m + NAP). Het is opgemetseld met gele en oranje bakstenen en afgedekt met natuurstenen dekstenen. Er zijn acht baksteenlagen gedocumenteerd van in totaal 38 centimeter dik. De bakstenen hadden een formaat van 17 x 8 x 4 centimeter en waren gemetseld met kalkmortel. De dekstenen waren van verschillende soorten natuursteen vervaardigd, zoals kalksteen, en waren circa 10 centimeter dik. De goot was aan de binnenkant 22 centimeter breed.

Het gootje heeft een min of meer noord-zuid oriëntatie, gelijk aan het voormalige Zwaanstraatje. Vermoedelijk liep het onder de voormalige Zwaanstraat en was aangesloten op het hoofdriool onder de huidige J.F. Kennedylaan. Het riool onder de J.F. Kennedylaan wordt aangelegd in 1877, het gootje zal ook uit deze periode dateren.

Afb. 7.
Boven en zij aanzicht van het gemetselde gootje S 001

Restanten van de Doelbrug

Naast en onder het gootje kwam een gemetseld fundament S 002 te voorschijn met de bovenkant op 2,14 m + NAP. Het fundament is slechts gedeeltelijk in zicht geweest en heeft in het vlak afmetingen van 2 x 1,2 meter. Er zijn vijf verschillende delen (vullingen) herkend, waarin mogelijk twee fasen zijn te onderscheiden (zie afb. 8 en 9). Delen 1 en 2 vormen een oost-west georiënteerd muurdeel, waarvan deel 1 de bovenste laag tot de versnijding is en deel 2 is de onderste versnijding. Dit muurdeel is van geelroze/oranje bakstenen (17,5/18,5 x 8/8,5 x 4 cm) gemetseld met kalkmortel. Deel 3 betreft twee recht omhoog opgebouwde 1,5-steens muurtjes met een noord-zuid oriëntatie. Tussen deze muurtjes is een boogvormig muurdeel (deel 4) opgebouwd. Beide delen zijn met ijsselsteentjes (17 x 8 x 4 cm) en leem opgebouwd. Tussen het oost-west georiënteerde muurdeel en de noord-zuid georiënteerde muurtjes en boog ligt een vulling van puin en zand (vulling 5). Tijdens de archeologische begeleiding is slechts een beperkt stuk van het geheel gezien, waardoor het lastig is te bepalen waar het onderdeel van heeft uitgemaakt. Mogelijk vertegenwoordigen delen 1 en 2 en delen 3 en 4 twee verschillende fasen, op basis van materiaal gebruik en vanwege het koud verband tussen de twee metselwerken.

Gezien het formaat van het fundament moet het tot een grote constructie behoord hebben. Op basis van de ligging zal het fundament onderdeel geweest zijn van het hoofd van de brug over het water van de Oude Vest, de Doelbrug. Deze brug is gelegen op de Zwaanstraat en waarschijnlijk gemaakt in 1563.⁶ Het is nog te zien op de kadastrale kaart van 1824 en verdween in 1877, toen de Oude Vest werd gedempt en op deze locatie het gemetselde riool verscheen.⁷ Aangezien het fundament wordt oversneden door het gootje S 001, wordt duidelijk dat het gootje inderdaad van na 1877 dateert.

Overige sporen

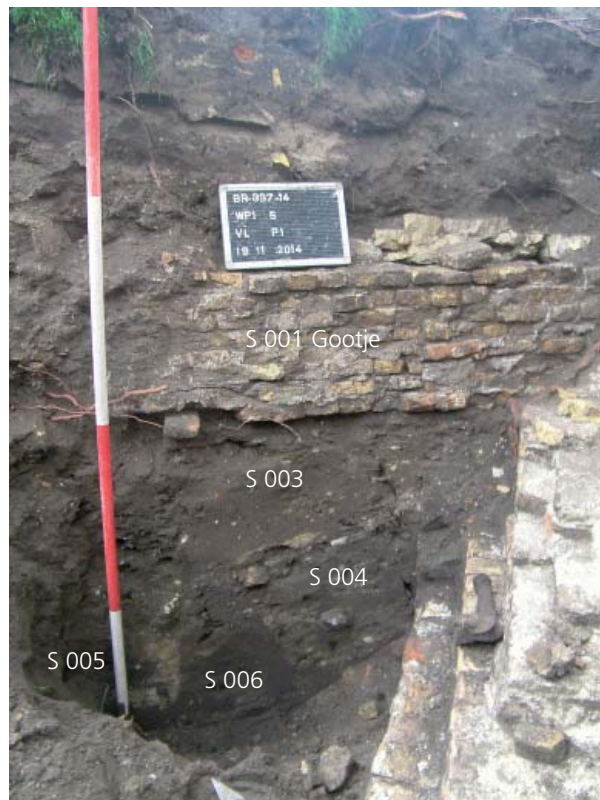
Tijdens de Archeologische Begeleiding zijn er nog vier spoornummers uitgedeeld aan lagen en sporen in het vlak en profiel.

S 003 betreft een donkergrijze ophogingslaag in vlak 1, onder het gootje S 001. In dit pakket zijn diverse vondsten aangetroffen, zoals keramiek daterend tussen de late middeleeuwen B tot nieuwe tijd B (1250 - 1850), botmateriaal van rund en varken met slachtsproten, en bouw materiaal.

S 004 in profiel 1 is een bruingrijs matig siltig zandpakket met puin, en betreft de insteek van het fundament S 002.

S 005 is slechts deels in zicht geweest in profiel 1. Het lijkt een insteek, kuil of greppel te zijn met een geelgrijs gevlekt matig siltig zand vulling.

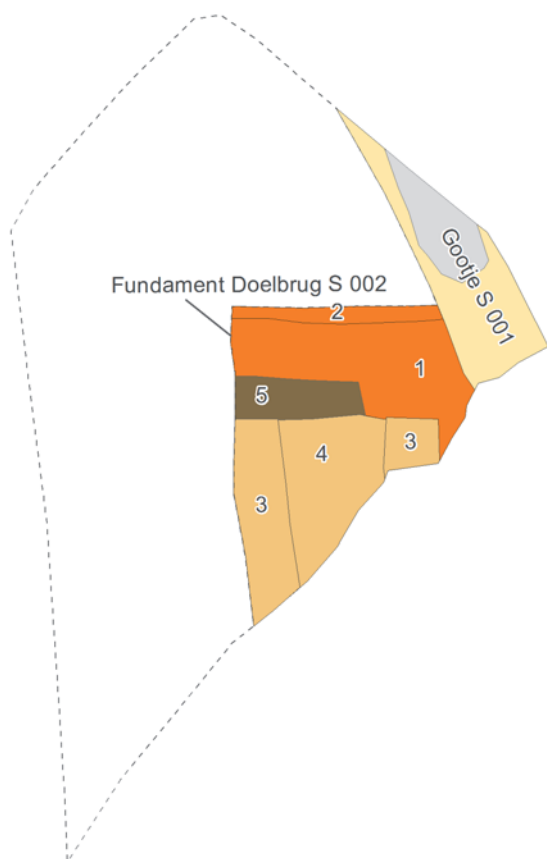
S 006 in profiel 1 is een humeus pakket van donkerbruin matig siltig zand met veel bot en schelp. Het ligt onder sporen 003, 004 en 005.

Afb. 8.
Profiel 1 in put 1, gezien vanuit het zuidwesten

Afb. 10.
Aanzicht van het fundament
Doelbrug (boven vanuit noord-
westen, onder vanuit westen)

Afb. 9.
Fundament Doelbrug
1 + 2. Lichtroze/oranje bakstenen
met kalkmortel gemetseld
3. Recht omhoog opgebouwde
muurtjes van ijsselsteentjes en
leem
4. Ijsselsteentjes in boog opge-
bouwd op een puinondergrond
5. Puin en zand opvulling

J.F. Kennedylaan	Fundament Doelbrug	code	BR-397-14/15
 0 0,5 1 2 3 4 Meters			

Vondsten

Tijdens de Archeologische Begeleiding zijn er tien vondstnummers uitgedeeld aan in totaal 92 fragmenten van 17.000 gram bouw materiaal, keramiek, dierlijk bot, munten, metaal, kleipijp, schelp en natuursteen.

Het bouw materiaal is met name afkomstig van de gemetselde resten S 001 en 002, en betreft monsters van baksteen en mortel.

Het aangetroffen keramiek dateert tussen de late middeleeuwen B en de nieuwe tijd B (1250 - 1850) en is verzameld uit sporen 003 en 006 en van de stort. Het gaat om fragmenten rood- en grijsbakkend aardewerk en steengoed.

Vrijwel alle munten en metaalvondsten zijn met behulp van een metaaldetector in de stort van put 1 gevonden. Er zijn twee munten gevonden, een koperen duit en een koperen oord, en zij dateren vermoedelijk uit de 17de - 18de eeuw. De munten zijn niet nader te determineren vanwege de slechte conservering van het metaal. De overige detectorvondsten zijn loden musketkogels, een koperen vingerhoed, een loden accijnsloodje, en een kogelpunt, daterend van de 18de - 19de eeuw.

Het dierlijk botmateriaal uit sporen 003, 006 en de stort zijn fragmenten van met name rund, maar ook varken. Vrijwel alle fragmenten dragen hak- en/of snijsporen.

BR-397-15 J.F. Kennedylaan

Tijdens de werkzaamheden ten behoeve van de vernieuwing van het plantvak zijn geen archeologische sporen aangetroffen. Het omgespitte pakket van 50 tot 70 centimeter onder maaiveld leek eerder al omgezet te zijn. Tijdens de Archeologische Begeleiding zijn vondsten uit dit pakket verzameld en gekoppeld aan het fictieve put 0, vlak 1, spoor 0.

Afb. 11.
**Graafwerkzaamheden in
het plantvak**

Vondsten

Er is één vondstnummer uitgedeeld aan 48 fragmenten van 2808 gram bouw-materiaal, keramiek, dierlijk bot, kleipijp en slakken. Het bouw materiaal omvat fragmenten dakpan, wandtegels en plavuís. Eén fragment wandtegel betreft Delftsblauw met een vogelmotief en als hoekmotief een ossenkop. Vanaf de eerste kwart van de zeventiende eeuw worden vogels, en dieren in het algemeen, veelvuldig afgebeeld op wandtegels. In de achttiende eeuw neemt de productie van wandtegels met diermotief weer af.⁸

Het keramiek omvat fragmenten rood- en grijsbakkend aardewerk, porselein en steengoed daterend van de late middeleeuwen B tot en met de nieuwe tijd C (1250 - heden).

Het dierlijke bot betreft resten rund met hak- en snijsporen.

BR-397-14 J.F. Kennedylaan

Naar aanleiding van graafwerkzaamheden ten behoeve van de omlegging en vervanging van een waterleiding heeft er in november 2014 een Archeologische Begeleiding (AB) plaatsgevonden. Tijdens de werkzaamheden werd muurwerk in de bodem aangetroffen, en zijn archeologen van de gemeente Breda ingezet voor documentatie van de resten en begeleiding van de overige werkzaamheden. De AB heeft sporen en vondsten daterend van de late middeleeuwen B - de nieuwe tijd B opgeleverd. Er is een gemetselde goot aangetroffen, die dateert in de late 19de eeuw, en onder de voormalige Zwaanstraat heeft gelegen. Naast en onder deze goot lag een gemetseld fundament, die vermoedelijk onderdeel heeft uitgemaakt van de Doelbrug, die over het water van de Oude Vest heeft gelopen van 1563 tot 1877.

Beantwoording onderzoeksvragen

Voor deze Archeologische Begeleiding is destijds geen PvE opgesteld, vanwege de urgente aard van de begeleiding. Echter de gebiedsspecifieke onderzoeksvragen vanuit het PvE 2015-09 zijn ook voor dit onderzoek relevant en zullen daarom hieronder beantwoord worden. De aanwezige archeologische dataset kon helaas geen vragen uit de algemene onderzoeksvragen uit het PvE beantwoorden.

Zijn er sporen van de bebouwing langs het Zwaanstraatje aanwezig in het plangebied?

Nee, er zijn geen sporen van de bebouwing langs het Zwaanstraatje aangetroffen.

Zijn er sporen van het Zwaanstraatje aanwezig in het plangebied?

Er zijn geen sporen van het Zwaanstraatje zelf aangetroffen. Wel is er een gootje gevonden, die onderdeel heeft uitgemaakt van de infrastructuur van deze straat.

Zijn er sporen die behoren bij de middeleeuwse omwalling van Breda aanwezig in het plangebied?

Er zijn geen sporen van de middeleeuwse omwalling van Breda aangetroffen.

Hoe is de bodemopbouw in het gebied (tevens eventueel door middel van boringen in kaart te brengen)?

Het dekzand is niet in zicht geweest, maar alleen waargenomen in een boring. Het lichtgrijs gele matig siltige dekzand lag op een niveau van 0,84 m + NAP, met erboven een ophogingspakket en een bouwvoor.

Zijn er sporen uit het paleolithicum of mesolithicum aanwezig?

Nee, er zijn geen sporen uit deze periode aangetroffen.

Zijn er sporen uit het neolithicum, de bronstijd, ijzertijd of Romeinse tijd aanwezig?

Nee, er zijn geen sporen uit deze periode aangetroffen.

Zijn er sporen van ontginning aanwezig?

Er zijn geen sporen van ontginning aanwezig.

Is er sprake van een esdek en wat is de ontwikkeling en datering hiervan?

Er is geen sprake van een esdek binnen het onderzoeksgebied.

Zijn er sporen die wijzen op middeleeuwse oorsprong van de bewoning?

Er zijn geen sporen van bewoning aangetroffen, die een middeleeuwse oorsprong hebben.

Zijn er sporen van oudere infrastructuur aanwezig?

Er is een fundament van een bruggenhoofd en een gemetseld gootje aangetroffen, die beide op of langs het voormalige Zwaanstraatje hebben gelegen.

Is er bebouwing aanwezig?

Er is geen bebouwing aanwezig in het onderzoeksgebied.

Zijn er aanwijzingen voor activiteiten uit de Spaanse tijd? Zijn er sporen van een legerkamp, of omwalling?

Nee, er zijn geen sporen uit deze periode aangetroffen.

Zijn er nog andere (bewonings)sporen?

In het profiel zijn nog een aanzet van een kuil of greppel, en een humeus pakket met schelp en bot gedocumenteerd.

Wat is de aard, omvang (begrenzing vaststellen), datering, context, gaafheid, kwaliteit van de aangetroffen sporen?

Tijdens de Archeologische Begeleiding zijn sporen en vondsten aangetroffen, die dateren van de late middeleeuwen B tot in de nieuwe tijd C. Er is een fundament van de voormalige Doelbrug gevonden, en een gootje die onder de Zwaanstraat heeft gelegen. Deze sporen waren nog goed geconserveerd.

Wat is de waarde van de aangetroffen sporen?

De informatiewaarde van deze sporen is middelhoog. De waardering van de vindplaats wordt hieronder nader toegelicht.

Waardering vindplaats

Er is een vindplaats aangetroffen, deze wordt gewaardeerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 3.3 (KNA 3.3). Dit waarderingsproces vindt plaats in een aantal stappen:

1. Waardering op basis van belevingsaspecten, waardering op basis van schoonheid en herinneringswaarde.
2. Waardering op basis van fysieke criteria, waardering op basis van gaafheid en conservering.
3. Waardering op basis van inhoudelijke criteria, waardering op basis van zeldzaamheid, informatie waarde, ensemblewaarde en representativiteit.

waarden	criteria	scores
beleving	schoonheid	n.v.t.
	herinneringswaarde	n.v.t.
fysieke kwaliteit	gaafheid	2
	conservering	2
inhoudelijke kwaliteit	zeldzaamheid	2
	informatie waarde	2
	ensemblewaarde	n.v.t.
	representativiteit	n.v.t.

Tabel 1
Scoretabel waardestelling uit de KNA 3.3 waarbij 1 de laagste waarde en 3 de hoogste waarde is

1. De criteria schoonheid en herinneringswaarde zijn alleen van toepassing op archeologische vindplaatsen die nog zichtbaar zijn in het landschap. Hier is dat niet het geval daarom is de belevingswaarde niet van toepassing op het onderzochte terrein.

2. De criteria gaafheid en conservering krijgen een middelhoge score. De sporen waren in principe goed geconserveerd maar hadden geen grote ouderdom.

3. De criteria zeldzaamheid en informatiewaarde krijgen respectievelijk een middelhoge score. Sporen van de voormalige Doelbrug zijn nog niet eerder aangetroffen, maar de ligging ervan is bekend op basis van oud kaartmateriaal.

De Archeologische Begeleiding heeft een behoudenswaardige vindplaats opgeleverd. De geplande locatie van de nieuwe waterleiding zou precies door het fundament heen gaan. In overleg met de uitvoerders en opdrachtgever van de gemeente Breda is besloten om het muurwerk in situ te behouden en de waterleiding er langs te leggen. Dit advies is vastgelegd in het Erfgoedbesluit 2016-28.

De directe omgeving van het plangebied kent een hoge archeologische verwachting en dient bij voorgenomen bodemingrepen archeologisch onderzocht te worden. Tot slot merken we op dat dit archeologisch onderzoek geen 100% garantie geeft dat er geen archeologische vindplaatsen aanwezig zijn. Wanneer er bij het ontgraven van het terrein toch nog archeologische sporen aan het licht komen, dienen deze volgens de Monumentenwet 1988 binnen drie dagen te worden gemeld bij de afdeling ruimte van de gemeente Breda.

BR-397-15 J.F. Kennedylaan

In opdracht van de Directie Beheer / Afdeling Uitvoering van de gemeente Breda heeft in januari 2015 een Archeologische Begeleiding (AB) plaatsgevonden tijdens werkzaamheden ten behoeve van de vernieuwing van een plantvak in het Valkenberg park. Tijdens de AB zijn geen archeologische sporen aangetroffen. De bodem bleek tot 50 - 70 centimeter onder maaiveld al eerder omgezet te zijn. Er is geen archeologische vindplaats aangetroffen, waardoor een waardering mogelijk noch noodzakelijk is.

Het advies volgens het Erfgoedbesluit 2015-24 van de gemeente Breda luidt: "Er is geen vindplaats aangetroffen. Omdat de werkzaamheden niet de hele bodemopbouw hebben verstoord, maar alleen het bovenste deel, wordt het plangebied alleen tot 0,80 m – maaiveld vrijgegeven. Bij eventuele toekomstige bodemingrepen die dieper dan 0,80 m – maaiveld zullen reiken dient een nieuw archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd.

De directe omgeving van het plangebied kent een hoge archeologische verwachting en dient bij voorgenomen bodemingrepen archeologisch onderzocht te worden. Tot slot merken we op dat dit archeologisch onderzoek geen 100% garantie geeft dat er geen archeologische vindplaatsen aanwezig zijn. Wanneer er bij het ontgraven van het terrein toch nog archeologische sporen aan het licht komen, dienen deze volgens de Monumentenwet 1988 binnen drie dagen te worden gemeld bij de afdeling ruimte van de gemeente Breda."

Bles, B.J. en R. Visschers, 1983. *Bodemkaart van Nederland schaal 1 : 50 000. Toelichting bij de herziene uitgave van blad 50 West Tilburg*, Stiboka, Wageningen.

Centraal College van Deskundigen, 2013. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.3*, Gouda.

Craane, M.L. en F.J.C. Peters, 2015. *Programma van Eisen Breda. Valkenberg Plantvak (2015/09)*, Breda.

Craane, M.L. en F.J.C. Peters, 2015. *Selectiebesluit archeologie Valkenberg Plantvak, (2015/24)*, Breda.

Craane, M.L. en F.J.C. Peters, 2016. *Selectiebesluit archeologie J.F. Kennedylaan Valkenberg, (2016/28)*, Breda.

Leenders, K.A.H.W., 2006. *Cultuurhistorische landschapsinventarisatie gemeente Breda*, Breda.

Nes, E., de, 2014. *Breda Trambrug, Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven* (Erfgoedrapport Breda 128), Breda.

Otten, G., 1988. *De straten van Breda*, Breda.

Websites

<http://archis2.archis.nl>

<https://erfgoed.breda.nl>

Noten

1. Peters en Craane 2015.
2. Otten 1988, 80.
3. De stadsrekening van 1599. Fol. ... Uitgaven aan renten op de nieuw gegraven Mark in de Doelstraat, gemaakt in XVc LXIII (1563). (Waarschijnlijk een nieuw gegraven water om het water van de Oude Vest in de richting van sluis Vlooiennest te leiden, dwars door de Doelstraat, de latere Zwaanstraat).
4. Otten 1988, 80.
5. <https://erfgoed.breda.nl/erfgoed/archief/opgraving-boschstraat-luxor-1988/>

6. zie noot 3.
7. Otten 1988, 80.
8. De Nes 2014, 38.

Bijlage 1: onderzoeksthema's en vraagstellingen

Zoals in paragraaf 5.2 staat vermeld dient er naast de gebiedsgerichte onderzoeksvragen ook aandacht te worden besteed aan onderstaande onderzoeksthema's en vraagstellingen die vanuit het totale archeologisch onderzoek in Breda-West zijn vertaald.

Landschap

- Hoe zag de paleogeografie er uit? Wat is de geomorfologische achtergrond van het huidige landschap? Wat is de hydrologische ontwikkeling in het gebied?
- Welke ontwikkelingen van het landschap en het milieu vonden gedurende deze periode plaats en welke invloeden hadden deze op het leefmilieu van de mens?

Bodem

- Tot op heden bestaat nog geen compleet beeld van de bodemopbouw in het centrum van Breda. Dit is onder andere het gevolg van het feit dat in de loop van de late middeleeuwen de mens op grote schaal het natuurlijk landschap heeft aangepast door middel van ophogingen. Enerzijds lijkt het landschap een belangrijke rol gespeeld te hebben bij het uitkiezen van de oudste nederzettingenkern van Breda, anderzijds heeft men aan het eind van de 13e eeuw en het begin van de 14e eeuw op grote schaal de natuurlijke loop van de Mark teruggedrongen ten behoeve van uitbreiding en verdichting van de middeleeuwse kern. Ook bij de aanleg van de stadsverdediging lijkt het reliëf en landschap een belangrijke rol gespeeld te hebben. Informatie over de exacte wisselwerking tussen het natuurlijk landschap en de ontwikkeling en inrichting ligt op veel plaatsen in het bodemarchief opgeslagen.
- Archeologisch onderzoek naar het gebruik en de functie van beekdalen in het verleden heeft tot nu toe op kleine schaal plaats gevonden. Om beter inzicht te verkrijgen in de relatie en interactie tussen mens en beekdalen is het van belang de bodemopbouw en processen van bodemvorming in beekdalen beter in kaart te brengen.
- De hoger gelegen dekzandruggen zijn van oudsher geliefde plaatsen voor de mens om zich te vestigen. De ontwikkeling van cultuurlagen en esdekken is een belangrijk onderdeel van het archeologisch onderzoek. Op basis van deze ontwikkelingen kan een beter inzicht worden verkregen in het gebruik, de functie en betekenis van het landschap voor de mens.
- In Breda komen niet alleen pleistocene zandgronden voor die worden aangeduid als het Hoge, in het noordelijke deel van Breda komen holocene afzettingen voor, het Lage. In dit deel van Breda komen moeren (veengebieden),

dalletjes, dijken, beemden en donken voor. Vooral de beemden zijn een kenmerkend onderdeel van het Lage en werden als grasland werden in het verleden extensief gebruikt als hooilanden en voor het weiden van vee. De functie van en de relatie tussen het Lage en de mens is nog niet intensief onderzocht.

Flora/fauna

- Wat was de aard van de begroeiing van het landschap gedurende de periode late prehistorie tot en met de middeleeuwen en welke invloeden had deze op de leefwijze van de mens?
- Welke wilde dieren kwamen in de vrije natuur in de omgeving van de nederzetting en de nederzetting zelf voor, zowel op het land als in het water en welke invloed hadden deze op de leefwijze van de mens?
- Welke gedomesticeerde dieren kwamen in de omgeving van de nederzetting en in de nederzetting zelf voor, zowel op het land als in het water en welke invloed hadden deze op de leefwijze van de mens?
- Het verkrijgen van informatie over de lange termijnontwikkeling van de vegetatie in de regio; de verhouding tussen de gebruikte en niet-gebruikte ruimte; de agrarische economie; de voedsel economie; het gebruik van ruimte in huizen en op erven.

Bewoning / Nederzetting

- Zijn er nederzettingssporen op het terrein aanwezig en welke datering hebben zij? Geef, indien mogelijk, een fasering binnen de nederzetting.
- Hoe is de bewoning gestructureerd – losse erven of geconcentreerde bewoning? Is het mogelijk complete erven op dit terrein uit enige periode te onderzoeken?
- Wat is de verklaring voor de locatiekeuze ten opzichte van het 'natuurlijke' landschap en indien mogelijk het cultuurlandschap?
- Welke relatie is er te leggen tussen eventueel in tijd opvolgende elementen in het landschap (bv nederzettingssporen en begravingen uit uiteenlopende perioden)?
- Is er een koppeling mogelijk tussen de archeologische en de historische gegevens en archieven en welke relevantie of betekenis heeft dit?

Verkaveling

- Zijn er sporen van verkaveling in het terrein, en zo ja wat is de aard en de wijze van aanleg van de verkaveling (sloten, greppels, afrastering, etc.)?
- Wat is de vorm van de verkaveling en omvang van de omgrensde percelen, zowel binnen als buiten een eventuele nederzetting?
- Welke relatie is er te leggen tussen de perceelgrenzen en de vroegste kadasterkaarten?
- Waarvoor zijn de kavels gebruikt?

Infrastructuur

- Komen er in het gebied sporen van paden, wegen en voorden voor en welke relatie hebben deze tot het onderzoeksgebied?

- Komen er in het gebied waterbeheerstructuren voor zoals dijken, gemalen, stuwen en (afwatering)sloten en welke relatie hebben deze tot het onderzoeksgebied?
- Wat is de relatie tussen de gebouwen en de diverse elementen van de infrastructuur?
- Wat is de relatie tussen de vormen van infrastructuur en de historische gegevens over paden en wegen?

Vestingbouw

- Zijn in het onderzoeksgebied sporen van vestingbouw of linies (onverstoord) aanwezig?
- Welke fasen uit de vestingbouw zijn op het terrein aanwezig?
- Zijn de sporen van vestingbouw te koppelen aan de vestingkaarten (uitgave gemeente Breda 2008)?

Complextype/Ensemble

- Hoe kan de locatie beschreven worden in termen van ensembles van sporentypen en -clusters? Het gaat erom ensembles te typeren opgebouwd vanuit de meest eenvoudige vorm tot de meest samengestelde vorm. Deze getypeerde (representatieve of juist uitzonderlijke) ensembles hebben de functie van bouwsteen in de beschrijving van de aard van het gehele complextype.
- Het verkrijgen van inzicht in de lange termijnontwikkeling van de bewoning in de regio en daaraan gerelateerd het gebruik van de ruimte.
- Inzicht krijgen in de begrenzing en het karakter van de bewoningssporen; inzicht krijgen in de ruimtelijke en chronologische relatie tussen bewoningssporen uit verschillende perioden; vraagstukken omtrent continuïteit en discontinuïteit in bewoning beantwoorden; inzicht krijgen in de functie en het gebruik van zones in het landschap, bijvoorbeeld de situering van “site” en “off-site”, nederzetting en grafvelden, dekzandrug en beekdal.

Bijlage 2: sporenlijsten

BR-397-14

Put	Spoor	Spoor-aard	Begin dat	Eind dat	Begin per	Eind per	Nap onder	Nap boven	Opmerking
1	000	STV							stortvondsten
1	001	GT	1877		NTC	NTC	1.64	2.14	gootje, van gele baksteen met natuurstenen dekstenen met kalkmortel gemetseld aan binnenzijde 22 cm breed 8 lagen baksteen 38 cm hoog, met deksteen 50 cm hoog
1	002	MR	1563	1877	NTA	NTC		2.14	Muurwerk, waarschijnlijk poer van brughoofd. Dit bestaat uit mogelijk 2 fasen (oudste fase vulling 1 en 2) (jongste fase vulling 3 en 4).
1	003	LG						1.76	ophogingslaag antropogeen, onder S 001 en naast S 002
1	004	KL						1.38	insteek muur S 002, alleen in profiel 1
1	005	KL						1.28	kuil, functie onbekend, alleen in profiel 1
1	006	LG						1.3	onder S 003, 004 en 005, allen in profiel 1
1	999	VERST							

BR-397-15

Put	Spoor	Spoor-aard	Begin dat	Eind dat	Begin per	Eind per	Nap onder	Nap boven	Opmerking
0	000	STV	LMEB	NTC					stortvondsten

Bijlage 3: vondstenlijsten

BR-397-14

Vondst nummer	Put	Vlak	Spoor	Spoor- aard	Vul- ling	Cate- gorie	Aan- tal	Ge- wicht	Opmerking	Begin dat	Eind dat	Begin per	Eind per
BR-397- 14.001BWM	1	1	001	GT	1	BWM	1	941,9	geelroze baksteen met kalkmortel: 17,5x8x4cm				
BR-397- 14.002BWM	1	1	003	LG	1	BWM	3	2817,5	1x oranjeroede plavuis met spijker (22,7x22,5x3cm), 1x fragm dakpan oranje, 1x fragm oranje baksteen				
BR-397- 14.004BWM	1	1	002	MR	1	BWM	2	1683,9	1x geelroze baksteen met kalkmortel (17,5x8x4cm), 1x oranje baksteen met kalkmortel (18,5x8,5x4cm)				
BR-397- 14.005BWM	1	1	002	MR	1	BWM		109,8	mortel				
BR-397- 14.006BWM	1	1	002	MR	3	BWM	1	831,9	gele baksteen 16,5x8x4cm				
BR-397- 14.007BWM	1	1	003	LG	1	BWM	1	30,7	1x fragment tegel met koperglazuur				
BR-397- 14.008BWM	1	P1	006	LG	1	BWM	5	239,5	2x fragm tegels met glazuur (1x 1,5cm dik), 1x bkstfragm met mortel, 1x mortel				
BR-397- 14.002CER	1	1	003	LG	1	CER	12	366,7				LMEB	NTA
BR-397- 14.003CER	1	1	000	STV	1	CER	1	109,8				NTA	NTA
BR-397- 14.007CER	1	1	003	LG	1	CER	2	30,5				NTA	NTB
BR-397- 14.008CER	1	P1	006	LG	1	CER	9	387,3				LMEB	NTB
BR-397- 14.010CER	1	1	000	STV	1	CER	2	669,9				LMEB	NTA
BR-397- 14.002FAU	1	1	003	LG	1	FAU	17	587,4	1x fragm onderkaak rund R, 2x fragm hoornpit+schedel rund, 1x los kies rund, 5x fragm lange pijpbeenderen met haksporen(1x varken), 8x fragm schedel				

Vondst nummer	Put	Vlak	Spoor	Spoor- aard	Vul- ling	Cate- gorie	Aan- tal	Ge- wicht	Opmerking	Begin dat	Eind dat	Begin per	Eind per
BR-397- 14.007FAU	1	1	003	LG	1	FAU	4	161,5	1x hoornpit + schedel rond, 1x rib met hakspo- ren, 1x heiligbeen met haksporen				
BR-397- 14.008FAU	1	P1	006	LG	1	FAU	7	651,1	1x R dijbeen, 1x fragm schouderblad varken, 1x middenvoetsbeen rond, 1x wervel, 1x opperarm rond?, allen met haksporen				
BR-397- 14.010FAU	1	1	000	STV	1	FAU	1	119,1	middenvoetsbeen rond				
BR-397- 14.010MNT- MU1374	1	1	000	STV	1	MNT	1	1,6	koper, duit, was sub1				
BR-397- 14.010MNT- MU1375	1	1	000	STV	1	MNT	1	5,6	koper, oord, was sub2				
BR-397- 14.010MNT	1	1	000	STV	1	MNT	2	7,1					
BR-397- 14.001MTL1	1	1	001	GT	1	MTL	1	9,5	ijzer, spijker, AFGESTOTEN				
BR-397- 14.009MTL- MT4946	1	1	000	STV	1	MTL	1	7,8	koper, vingerhoed, was sub1	1700	1800	NTB	NTB
BR-397- 14.010MTL- MT4947	1	1	000	STV	1	MTL	1	11,2	lood, musketkogel, was sub1				
BR-397- 14.010MTL- MT4948	1	1	000	STV	1	MTL	1	28,5	lood, musketkogel was sub2				
BR-397- 14.010MTL- MT4949	1	1	000	STV	1	MTL	1	11,4	lood, kogelpunt, was sub3	1860	1880	NTC	NTC
BR-397- 14.010MTL- MT4950	1	1	000	STV	1	MTL	1	8,9	lood, accijnslood, was sub4	1800	1900	NTB	NTC
BR-397- 14.010MTL- MT4951	1	1	000	STV	1	MTL	1	4,4	lood, gewicht?, was sub5				
BR-397- 14.001MTL	1	1	001	GT	1	MTL	1	9,5	zie subnr				
BR-397- 14.009MTL	1	1	000	STV	1	MTL	1	7,8	zie subnr				

Vondst nummer	Put	Vlak	Spoor	Spoor-aard	Vul-ling	Cate-gorie	Aan-tal	Ge-wicht	Opmerking	Begin dat	Eind dat	Begin per	Eind per
BR-397-14.010MTL	1	1	000	STV	1	MTL	5	64,3	zie subnrs				
BR-397-14.008PYP	1	P1	006	LG	1	PYP	1	2,7	fragment steel			NT	NT
BR-397-14.010PYP	1	1	000	STV	1	PYP	1	4,6	fragment steel			NT	NT
BR-397-14.008SC	1	P1	006	LG	1	SC	5	8,7	fragmenten mossel				
BR-397-14.001STN	1	1	001	GT	1	STN	3	6974,6	dekstenen riool, 2x kalksteen (met fossielen o.a. belemniet), 1x?				
BR-397-14.002STN	1	1	003	LG	1	STN	4	150,6	2x leisteen, 1x kalksteen, 1x zandsteen				
BR-397-14.007STN	1	1	003	LG	1	STN	1	31,2	leisteek, daklei met spijkergaten				

BR-397-15

Vondst nummer	Put	Vlak	Spoor	Vul-ling	Cate-gorie	Aantal	Ge-wicht	Opmerking	Begin per	Eind per
BR-397-15.001BWM	0	1	0	1	BWM	5	1447	1xdelftsblauwe tegel met vogelmotief en hoek motief; ossenkop. 1x fragm oranje dakpan, 1x fragm. witte wandtegel, 1x fragm. oranje plavuis, 1x fragm. buis van cement	NTB	NTC
BR-397-15.001CER	0	1	0	1	CER	34	587	fragmenten rood- en grijsbakkend, porselein en steengoed	LMEB	NTC
BR-397-15.001FAU	0	1	0	1	FAU	6	155	1x fragm middenvoetbeen rund met hak- en snijsporen, 4x losse gebitselen-menten rund, 1x fragm onderkaak en kies rund		
BR-397-15.001PYP	0	1	0	1	PYP	2	3	twee steelfragmenten	NT	NT
BR-397-15.001SLK	0	1	0	1	SLK	1	616			

Bijlage 4: aardewerkinventarisatielijsten

BR-397-14

Vondst	Put	Spoor	Spoor-aard	Vul-ling	Per begin	Per eind	Baksel	Aan-tal	Ge-wicht	Wand	Rand	Bo-dem	Opmerking
BR-397-14.002CER	1	003	laag	1	LMEB	NTA	Roodbak-kend AW	6	212	1	3		2x worstoor (1x verticaal kan), 1x manchetrans melkteil, (spaarzaam) loodglazuur
BR-397-14.002CER	1	003	laag	1	LMEB	NTA	Steen-goed plus	2	82			2	1x geknepen standing, zoutglazuur met ijzerengobe
BR-397-14.002CER	1	003	laag	1	LMEB	LMEB	Grijsbak-kend AW	6	70	3		3	3x passend bodem met standvinnen
BR-397-14.003CER	1	000	stort-vondst	1	NTA	NTA	Steen-goed plus	1	110			1	bodem kan, standvoet, Raeren?, met zoutglazuur
BR-397-14.007CER	1	003	laag	1	NTA	NTB	Roodbak-kend AW	2	31	1	1		1x worstoor, loodglazuur
BR-397-14.008CER	1	006	laag	1	LMEB	NTB	Roodbak-kend AW	9	387	5	2	2	allen loodglazuur, 2x worstoor, 1x geknepen standing, 1x standvoet
BR-397-14.010CER	1	000	stort-vondst	1	LMEB	NTA	Steen-goed plus	2	670		1	1	1x bodem geknepen standing kan, zoutglazuur met ijzerengobe

BR-397-15

Vondst	Put	Spoor	Spoor-aard	Vul-ling	Per begin	Per eind	Baksel	Aan-tal	Ge-wicht	Wand	Rand	Bo-dem	Opmerking
BR-397-15.001CER	0	0	stort-vondst	1	LMEB	LMEB	Grijsbak-kend AW	3	54	1	2		1x randfragment kan
BR-397-15.001CER	0	0	stort-vondst	1	NTC	NTC	Porselein euro	1	1				1x randfragment kop met inwendig blauwe en oranje versiering in zwart kader
BR-397-15.001CER	0	0	stort-vondst	1	NTA	NTB	Steen-goed plus	6	60	5	1		fragmenten van kannen met zoutglazuur, enkelen met ijzerengobe
BR-397-15.001CER	0	0	stort-vondst	1	NTA	NTB	Roodbakkend AW	24	472	17	6	1	alle fragmenten met loodglazuur, enkelen met koperoxide of slibversiering, o.a. fragment olielampje, grappen, bord

Bijlage 5: boorformulier

project:	Kennedylaan BR-397-14	boornummer:	1	x =	112940,877						
datum:	17-11-2014	boormethode:	edelman	y =	400333,448	einddiepte:					
uitvoerder:	JN	diameter boor:	5 cm	z =	1,29 m +NAP	0,01 m -NAP					
diepte cm	kleur	textuur	org.	con-sist.	zand-med.	Ox./Red.	kalk	ijzer	mang.	inluitsels/ archeologie	opmerkingen/ interpretaties
0-45	dgr	zs2								hk, aw, bot	S 003
45-65	lgr gl	zs2									
65-110	lgr gl	ks2				o/r		ja			
110-130	lbl	ks3				r					Einde boring

Bijlage 6: allesporenkaarten

